

TÜRKÇE Ö RETMEN YETİTİM PROGRAMINDA MEVCUT ALAN DERSLERİN KÜLTÜREL BOYUTU

Doç. Dr. Fatma AÇIK*

ÖZ: Bir devletin varlığı ve sürekliliği öncelikle millî birlik ve beraberliğini korumasına bağlıdır. Bu da bireylere millî beraberliğin ne olduğu öğretmek ve millî değerleri kazandırmakla sağlanabilir. Millî değerler sistematik bir şekilde, ancak eğitimle gerçekleştirilebilir. Kültürel erozyonun önüne geçmek için de bireylere kültürel bilincin yerleştirilmesi gerekir. Bu bilincin yerleştirilmesi dilin ve edebî ürünlerin azami derecede öğretilmesi, içselleştirilmesi ile sağlanabilir. İlköğretim ikinci basamak Türkçe eğitim programının son hali incelendiğinde mevcut dersler ile öğretmen adayların bu bilinci kazanması ve Türkçenin inceliklerini kavraması, beklemek mümkün görülmemekte, dolayısıyla, öğretmen adayların ve öğrencilerinin 1739 Sayılı, Millî Eğitim Temel Kanunu, 2. Maddesinde belirtilen; *“Türk millî eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini; Atatürk inkılabı ve ilkelerine ve Anayasa’da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı, Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışarak; insan haklarına ve Anayasa’da tanıdığı temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek”* ö hedefine ulaşmaya çalışılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, program, kültür ve dil

The Cultural Dimensions of Subject Related Textbooks in The Program of Turkish Language Teacher Training

ABSTRACT: The presence and the continuity of a state are primarily dependent on the protection of national unity and solidarity. In order to achieve this goal, a state needs to teach individuals what national unity is and make them gain and develop national consciousness. The national consciousness can be gained through education. In order to prevent cultural erosion, one should make sure that individuals have cultural consciousness. In order to make sure individuals gain cultural

* Gazi Üni. Gazi Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi Böl. fatmaacik1@gazi.edu.tr

consciousness, language and literature should be taught and acquired in depth. When the last version of second level Turkish education in primary school examined, one can see that it seems not possible to get this consciousness to teacher candidates and also it is not possible to make sure them to learn niceties of Turkish language. Therefore, it seems not possible to reach the general goals in second article of National Education fundamental Act with this education curriculum. The general goals of National Education fundamental Act are to educate all Turkish individuals to be faithful to Atatürk revolution and principles; loyal to Atatürk nationalism, adoption, protection and improvement of cultural, moral, humanistic values of Turkish nation; to love and enrich families, motherland, people; to know mission and responsibility, liability towards Republic of Turkey which is democratic, secular and social juristic. As mentioned above, it seems difficult to reach goals of Turkish National Act with the current education system.

Key Words: Turkish Education, program, culture, language

Giri

Türk Dil Kurumunun Büyük Türkçe Sözlü ünde kültür kavramı,

1. Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunlar, yaratmada, sonraki nesillere iletilmede kullanılan, insan, doğal ve toplumsal çevresine egemenliğin ölçüsünü gösteren araçlar, bütününü, hars, ekin. 2. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütününü. 3. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yayılma yoluyla geliştirilmesi olan biçimi. 4. Bireyin kazandığı, bilgi.

eklinde tanımlanmaktadır.

Din, dil ve bunlara bağlı sanatlarla hukuk, âdet, gelenek gibi toplumsal değerler ve kurumlar, yalnızca ayrı ayrı, kültür ögeleri değildirler. Söz konusu değerler ve kurumlar arasında karşılıklı ilişkilerin varlığı, hepsini birden bir bütünün parçaları haline getirir. Bu bütünlük ya da kaynaşma içinde, toplumsal kurumlar, kişisel ve ortaklaşa davranışlar, yaşam görüşü ve anlayışlar, yer alması sebebiyle toplumbilim bakımından kültür kavramı bir konu hâline gelmiş olur. Yeti kavramı toplumun dilini öğrenirken hem o toplumun düşünme etkinliğini hem de kültürünü elde ederiz. Bu nedenle M.K. Atatürk'ün:

“Yeti ancak çocuklarımız ve gençlerimize, göreceklere öğrenimin sağlanmasıyla, ne olursa olsun, ilk önce ve her şeyden önce Türkiye'nin başlıca meselesi, kendi benliğini, millî geleneklerine düşününce bütün unsurlarla mücadele etmek gerektirir. Dünyada uluslararası duruma göre böyle bir mücadelenin gerektirdiği manevi unsurlara sahip olmayan kişiler ve bu nitelikte kişilerden oluşan toplumlara hayat ve başlıca mesele yoktur. Çocuklarımız, aynı şekilde itim derecesinden geçirerek yeti-

tirece iz. Kesinlikle bilmeliyiz ki iki parça hâlinde ya ayan milletler za-y,ft,r, hastad,rí ö (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 1952).

sözünden al,nan; e itimin, içeri i ne olursa olsun, millî de erleri yücelten ve korunmas, gerekli unsurlar olarak ön planda tutan bir üsluba sahip olmas, gerekti ini alg,lamaktay,z. Bir devletin varl, , ve süreklili i öncellikle millî birlik ve beraberli ini korumas,na ba l,d,r. Bu da bireylere millî beraberli in ne oldu unu ö retmek ve millî uuru kazand,rmak ile sa lanabilir. Millî uur sistemli bir ekilde ancak e itimle gerçekle ebilir. Kültürel erozyonun önüne geçmek için de bireylere Türklük kültürel bilincinin yerle tirilmesi gerekir. Bu bilincin yerle tirilebilmesi için Türk insan,n,n duygular,nda ortak bir anlam, dü üncelerinde millî bir uur olu turulmas, gerekmektedir. Bu bilinçalt,n,n olu turulabilmesi, dilin ve edebî ürünlerin azami derecede ö retilmesi, içselle tirilmesi ile mümkün olabilir.

Dille kimlik aras,nda nas,l bir ba lant, vard,r? Dil kullan,m, kimlin bir göstergesi olabilir mi?

Humboldt'a göre belli bir biçimde dili kuran, olu turan insan kitle-si millet olarak tan,m lanabilir ve dille millet ayr,lmaz biçimde birbirlerine ba l,d,r. Humboldt; milletlerin karakterlerinin biçimlenmesinde dilden ba ka fizyonomi, beden yap,s,, töreler, gelenekler, giyim, ya ay, biçimleri ve eserlerin de önemli etkenler oldu unu vurguluyor (Akarsu 1998). Ona göre milletlerin karakterinin en net biçimde yans,d, , olgu dildir. Dil de edebiyat sahas,nda ekillenir. Dilin en güzel ifadesi edebiyattad,r. O halde diyebiliriz ki milletlerin karakterini edebiyatlar,nda görebiliriz. Dolay,s,yla ana dili e itim ö retim programlar,nda da özellikle edebî eserlerin bu yönleriyle verilmesi gerekti i gerçe i ortaya ç,kmaktadır.

Bilindi i gibi ilkö retimin birinci kademesinde anadil ö retimine yönelik dersin ad,; Okuma, ikinci kademesinde Türkçe, orta ö retimde ise Türk Dili ve Edebiyat, ad,n, almaktad,r. Öyleyse bu derslere giren bir ö retmende bulunmas, gereken özellikleri; a) *Genel kültür* b) *Özel alan bilgisi* c) *Ö retmenlik meslek bilgisi* ba l,klar, alt,nda toplayabiliriz. E er bir ö retmen bu bilgilerle yeterli derecede donat,lmam, sa, onlar,n yeti -tirdi i ö rencilerin de ana dilini iyi kullanmas,n,, kendini içinde bulund u toplumun bir parças, olarak görmesini ve de erleri gelece e ta ,ma-s,n, beklemek abes olacakt,r.

Bir toplumun tüm ya am biçimini ifade eden kültürle, toplumun ya am,n,n ya anmak amac,yla ö renilmesi olarak tan,m lanabilecek olan e itim aras,ndaki ili kinin yak,nl, , aç,kça görülmektedir. "E itim bir toplumun tüm kültürüne dayan,rö diyen Ottaway, kültürle e itim aras,ndaki ili kiyi çarp,c, biçimde vurgulamaktad,r. E itimin niteli i önemli ölçüde kültürel de erler taraf,ndan belirlenir. Ba ka bir anlat,m la, bir

toplumun eğitim sisteminin niteliği, o toplumda egemen olan siyasal iktidarlar tarafından önemli ölçüde etkilenir. Hangi kültürel değerlerin eğitim yolu ile yeni kuşaklara aktarılması, gerektiği gibi, önemli ölçüde siyasal iktidarlar ve bu iktidarlar tarafından dayandırılarak, toplumsal güçler tarafından belirlenir.

Kültür aktarma ve yenilikçi araç olarak eğitim veren eğitimci, bu eğitimcilerin niteliği, eğitime yön veren değerler tarafından belirlenir. Bu değerlerin yeniliğe açık, ölçüsünde, eğitim, yenilikçi bir etken olarak eğitimci görür diyebiliriz. Toplumun temel kültürel varlığı, sürdürmesi, toplumsal bir zorunluluktur. Toplum için hayati önem taşıyan bu gereksinimin karşılanması, sağlıklı bir yolu, bunu toplumsal bir girişim ve görev olarak kabul etmek ve devlet tarafından yürütmektir.

Kültürel mirasın aktarılmasında temel kültürel miras ve geleneksel değerlerin sürekli kılınması ile çağın gerektirdiği değişim ve yenilik arasında sağlıklı bir denge kurulmalıdır. Bu dengenin Türkçe öğretmeni yetiştirme programına göz atarak (GÜ GEF Türkçe Eğitimi Bölümünde uygulanan program esas alınarak) nasıl sağlanabileceği konusunda gelince; aşağıdaki tablodan Türkçe aleyhine bir durum sergilediğini görebiliriz.

I. Yar.,y,l	Kred	II. Yar.,y,l	Kr. Ed.
DERS N ADI		DERS N ADI	
Türk Dil Bilgisi: Ses Bilgisi	2	Türk Dil Bilgisi-II: Ses Bilgisi	2
Osmanlı Türkçesi I	2	Osmanlı Türkçesi-II	2
Edebiyat Bilgi ve Kuramlar,	2	Sözlü Anlatım II	2
Sözlü Anlatım I	2	Edebiyat Bilgi ve Kuram. II	2
Yaz, Yazma Teknikleri	2	Yabancı Dil II	3
Yazılı Anlatım I	2	Yazılı Anlatım II	2
Yabancı Dil I	3	Atatürk İlkeleri ve İnk.Tarihi II	2
Atatürk İlkeleri ve İnk.Tarihi	2	Eğitim Psikolojisi	3
Eğitim Bilimine Giriş	3	-	
III. Yar.,y,l		IV. Yar.,y,l	
Türk Dil Bilgisi: Kelime Bilgisi	2	Türk Dil Bilgisi-IV: Cümle Bilgi.	3
Eski Türk Edebiyat,-I	2	Eski Türk Edebiyat,-II	2
Yeni Türk Edebiyat,-I	2	Yeni Türk Edebiyat,-II	2
Halk Edebiyat,-I	2	Genel Dilbilimi	3

Metin Bilgisi	3	Bilgisayar II	3
Öğretim İlkeleri ve Yöntemleri	3	Halk Edebiyatı,-II	2
Bilgisayar I	3	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarlama	3
Bilimsel Araştırma Yöntemleri	3	Etkili Öğretim Becerileri	3
V. Yarıyıl		VI. Yarıyıl	
Anlama Teknikleri I: Okuma Öğretimi	2	Anlama Teknikleri I: Konu materyal Öğretimi	2
Anlama Teknikleri II: Dinleme Öğretimi	3	Anlama Teknikleri II: Yazma Öğretimi	3
Özel Öğretim Yöntemleri I	2	Yabancılar Türkçe Öğretimi	3
Sınıf Yönetimi	2	Türk Öğretim Tarihi	3
Dünya Edebiyatı,	3	Uygulama Tarihi	3
Çocuk Edebiyatı,	3	Özel Öğretim Yöntemleri-II	3
Topluma Hizmet Uygulamaları,	3	Ölçme ve Değerlendirme	
VII. Yarıyıl		VIII. Yarıyıl	
Türk Soylulara Türk Öğretimi	2	Çağdaş Türk Edebiyatı,	2
Tiyatro ve Drama	3	İlkokuma ve Yazma Öğretimi	3
Türkçe Ders Kitabı Değerlendirme	3	Öğretmenlik Uygulaması,	5
Okul Deneyimi-I	3	Türk Öğretim Sistemi ve Okul Yönetimi	2
Rehberlik	2	Yurt Dışındaki Türk Çocuklara Türkçe Öğretimi	2
Öğretim Sosyolojisi	2	Dil ve Kültür	2

Tablo incelendiğinde öncelikli olarak **38 kredi** ile **meslekî** anlamda yeterliliğe (Eğitim Bilimine Giriş, Öğretim İlkeleri ve Yöntemleri, Özel Öğretim Yöntemleri I, Sınıf Yönetimi, Okul Deneyimi, Rehberlik, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Psikolojisi, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarlama, Özel Öğretim Yöntemleri II, Ölçme ve Değerlendirme, Türk Öğretim Sistemi ve Okul Yönetimi, Öğretmenlik Uygulaması) ayrılmıştır, görülecektir.

Meslekî anlamda yeterliliği desteklemek için mevcut alan eğitimi ile ilgili derslerin dağınıklığına ise değinilebilir. **Alan eğitimi** dersleri **17 kredi** (Okuma Eğitimi, Dinleme Eğitimi, Konu materyal Eğitimi, Yazma Eğitimi, Özel Öğretim Yöntemleri, Türkçe Ders Kitabı Değerlendirmeleri) bir

bak,ma ö retmenlik meslek bilgisi dersleri ile örtü tü ü ve onlar, tamamlar nitelikte oldu u görülecektir.

Genel Kültür dersleri kapsam,nda 31 krediö (Atatürk lke ve nk,lâplar, I/II, Yabancı, Dil I/II, Bilgisayar I/II, Bilimsel Ara tırma Yöntemleri, Etkili leti im Becerileri, Dil ve Kültür, Topluma Hizmet Uygulamalar,, Türk E itim Tarihi, Uygarlık Tarihi, Yurt D ,ndaki Türk Çocuklar,na Türkçe Ö retimi). öDil ve Kültürö ile öUygarlık Tarihiö ö retmeni adaylar,na kültürel anlamda yeni bir eyler katmaya yöneliktir. öBilgisayar, Bilimsel Ara tırma Yöntemleri, Etkili leti im Becerileri, Topluma Hizmet Uygulamalar,ö ise ö retmen adaylar,n,n becerilerine geli tirmeye yönelik derslerdir. öAtatürk lke ve nk,lâplar, ile Türk E itim Tarihiö ise ait oldu u toplumun tarihi süreç içerisindeki durumunu göstermeyi hedeflemektedir. Genel olarak bak,ld, ,nda yukarıdaki dersler k,smi oranda ö retmen adaylar,na genel kültür verici oldu unu gösterecektir.

Ö retmen adaylar,n,n bilgiyi ö rencilerine nas,ı aktaraca , konusu elbette önemlidir. Tabii yeterli derecede bilgi birikimine sahip olabilmilerse! Türkçe ö retmen adaylar,n,n alanla ilgili bilgilerle donan,p donanmad, ,n, anlayabilmek için ald,klar, derslere bakmak gerekir. **Alan dersleri 53 krediö** Yaz, Yazma Teknikleri, Ses Bilgisi, Edebiyat Bilgi ve Kuramlar, I, Yaz,ı, Anlat,m I, Sözlü Anlat,m I, Osmanlı, Türkçesi I, ekil Bilgisi, Edebiyat Bilgi ve Kuramlar, II, Yaz,ı, Anlat,m II, Sözlü Anlat,m II, Osmanlı, Türkçesi II, Türk Halk Edebiyatı, I, Eski Türk Edebiyatı, I, Yeni Türk Edebiyatı, I, Metin Bilgisi, Türk Halk Edebiyatı, II, Eski Türk Edebiyatı, II, Yeni Türk Edebiyatı, II, Genel Dilbilim, Çocuk Edebiyatı,, Dünya Edebiyatı,, Yabancı,lara Türkçe Ö retimi, Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Ö retimi, Tiyatro ve Drama Uygulamalar,, Ça da Türk Edebiyatı,ö gibi derslere ayr,ld, , görülmektedir.

Bu da ,l,mda dikkat çeken nokta modern edebiyata (öYeni Türk Edebiyatı,, Ça da Türk Edebiyatı,, Dünya Edebiyatı,ö isimleriyle dört dönem yer almakta) a ,rl,k verilmesidir. Eski Türk edebiyatı,n,n iki dönem, Türkçenin gramer yap,s,yla ilgili dört dönemlik derslerin yer ald, , programda modern edebiyat,n a ,rl,kl, olarak yer alması,n,n kar ,s,nda bir dönem Çocuk Edebiyatı, dersinin olması, anla ,lmamaktadır. Ayr,ca ilkö retim ikinci basamakta kültürel de erleri aktarma konusunda halk edebiyatı, ürünlerinin a ,rl,kl, olarak kullan,ılması, uygunken bu dersin programda iki dönemde iki saatlik bir ders olarak yer alması, önemli bir eksiklik olarak görülmektedir.

Programda yer alan Türk Soylulara Türkiye Türkçesinin Ö retimi dersinin de yukarıda belirtilen ve bir önceki programda yer alan Ya ayan Türk Lehçeleri ve Edebiyatlar, dersinin kald,r,ılmasıyla birlikte ö reti-

minde yetersiz kal,nd, , daha do ru bir ifadeyle herhangi bir anlam ta ,-mad, , görülecektir. İlk ve ortaö retim kademelerinde Türk dünyas, ile ilgili bilgi edinemeyen ki ilerin Türkçe bölümlerinde ancak sekizinci dönemde bir dersle Türk soylular,n ortak ve farklı kültürel unsurlar,n, ve lehçe özelliklerini ö renmesi sonras,nda ise onlara Türkiye Türkçesini nas,l ö retilbilece i ile ilgili yöntem ve metotlarla tan, t,rmas, mümkün görülmemektedir. Önemi her geçen gün daha da artan Türkçe ö retimi konusunda ders malzemeleri ve ö retim üyeleri konusunda ciddi sorunlarla kar , kar ,yad,r. Gerek TÖMER'derde, gerek Türk dünyas,ndaki ortak üniversitelerimizde, gerekse yurt d, ,nda baz, üniversitelerin Türko-loji bölümleri bünyesinde görev yapacak ö retim üyelerinin yabancı,lara ve Türk soylulara Türkçenin ö retimi konusunda daha donan,ml, yeti -tirme zorunlulu u vard,r.

Gerçekte insan,n anadilini ö renmesi, kültür edinmesinden ba ka bir ey de ildir. Dil yönünden ki isel bir büyüüp serpilme kültürce zenginle meyle el ele gider. nsan dilde ne denli güçlenirse kültürde kök salan kökleri de o denli derinlere gidip yay,l,r. Ba ka bir deyi le, dilin her türlü kullan,m,, ki inin sahip oldu u kültür de erlerine bir yenisini daha eklemesi olarak görülebilir. Bir ki i dilini ne kadar do ru ve güzel kullana-biliyorsa, kültürünü de o kadar iyi biliyor demektir. Ayr,ca, dil konusunda kaydetti i herhangi bir ilerleme kültürüyle paralel boyuttad,r, yani insan dil konusunda kendini geli tirdikçe kültür konusunda da o kadar kendini geli tirmi say,l,r. Bu ekilde, hem kendisi kültürlenir hem de gelecek ku aklara kulland, , dil yoluyla kültür de erlerini aktararak bu de erlerin daha da kal,c, olmas,na katkıda bulunur. Programa bak,ld, ,nda mevcut derslerle Türkçe ö retmen adaylar,n,n anadili Türkçeyi kavramas, dolay,s,yla kültürünü incelikleriyle tan,mas, mümkün de ildir. Dolay,s,yla eski programda mevcut Türkiye Türkçesi, tarihi Türk lehçele-ri gibi derslerin yeni programda kald,r,lm, olmas, ve ses, ekil, kelime ve cümle bilgisi ile s,n,r,land,r,lmas, anla ,labilir bir uygulama de ildir. Tarihi süreç içerisinde anadilin geçirdi i evreleri ve günümüzdeki duru-munu uzmanl,k seviyesinde ö renen ki i sadece dilbilgisi kurallar,n, ö renmi olmakla kalmaz, ayn, zamanda onun dünya görü ünü de, mana-s,n, da anlar.

Ayr,ca kendi kültürünü ve dünyas,n, daha yak,ndan tan,ma, kar ,-la t,rma, de erlendirme ve yarg,lamas,na yol açar.

Sonuç ve Öneriler

1. Birimbilgi bize sunulan, ilgi ya da gereksinim duyarsak ö renip da arc, ,m,za katt, ,m,z bilgileridir. Edimbilgi ise bilgilerimizin beyni-mizde bili sel süreçlerle i leme u ramas, sonucu ortaya ç,kan yeni ve özgün bilgilerdir. Toplum di er toplumlardan farklı k,lan edimbilgidir.

Birinci durumda bilgi ihraç edilir, ikinci durumda ithal edilir. Dil fark,ndal, ,, bireyin kendi dilinin özelliklerine ve kullan,m,na kar , geli - tirdi i bilinç ve duyarlı,k olarak kullan,lm, , bu bilinç ve duyarlı, ,n etkili e itim süreçleri ile kazandı,r,labilece i vurgulanm, t,r. Dilbilimsel farklı,k ise, örtük olan bilgilerin fark,ndal, ,na yönelik bili sel bir süreci kapsamaktadır. Örtük bilgi, bireyin fark,nda olmadan edinmi oldu u ve kendi dil kullan,m,nda otomatik olarak uygulad, , bilgidir. Toplumsal bir uzla ,n,n ürünü olmakla birlikte, dil, insan,n üzerinde uzla t, , herhangi bir sistem olman,n ötesine geçip, kültürün özelliklerine göre insan,n zihnini ve eylemlerini ko ullamay, ba ar,r. Dil arac,l, ,yla olu an dünya görüşü böylesi bir durumun sonucudur. Bir milletin kültürünün temelinde dil birli i çerçevesinde yo rulması, "vatan" kavram,na yeni ve zengin bir boyut kazandı,r,r. Akarsu (1998)ya göre belli bir ulusun karakteristik geli mesini o ulusu kuran halk,n tarihsel geli mesi gösterir. Yani bireyde, diyalekte ve duygu biçiminde ayrı, ayrı, kökler, ayrı, halk topluluklar,, çe itli göçlerin meydana getirdi i co rafi kar, ma, hepsi birden o ulusu meydana getirir. Bununla birlikte her halk toplulu unun özellikleri vardır ve birbirlerine benzemezler. Bunlarda ortak olan yönler ulusun karakterini ortaya ç,kar,r. Böylece o ulusa özgü karakter meydana gelir. Uluslar,n karakterini en iyi ekilde ortaya koyan da, sanat ve bilim yapı,lar,nda i - lenmi olan dildir. Türkçe e itimi lisans program,nda mevcut birer dönemlik haftada iki er saatlik Ses Bilgisi, ekil Bilgisi, Kelime Bilgisi ve üç saatlik Cümle Bilgisi dersleri ile Türkçenin zenginli i, derinli i ve inceliklerini ö renmek mümkün de ildir. Pratikte ilkö retimin ikinci basama ,nda okuyan bir ö renci için bu bilgiler yeterli gibi görünse de ö retmen için temeli olmadan yani Türkçenin tarihî geli imi verilmeden eksik oldu u anla ,lacaktır.

2. Bir milletin dilinin ifadesinin en güzel ekillendi i alan edebiyatt,r. Edebiyat, milletin dilinin ruhunu yans,t,r. Bununla birlikte edebiyat,n ana malzemesi dildir. Yazarlar ve airler herkesin gördü ü ve bildi-i bir olay,, ustal,kla kullandı, , dil arac,l, , ile daha canlı, ve etkileyici bir biçimde ortaya koyarlar(Güzel ve Torun, 2005). Dilbilimcilerin gramer ara t,rmalar,nda ilk ba vurdu u kaynaklar,n ba ,nda edebî eserler gelir. Zira dilin tüm kurallarıyla en geni ifadesini buldu u alan edebî eserlerdir. Bir airin iirlerinde dilin zarafetini, ses özelliklerini, ahengini ve sanatsal gücünü bulabildi imiz gibi, bir yazar,n romanlar,nda, hikâyelerinde de dilin anlat,m özelliklerini, söz servetini, gramerini bulabiliriz. Türkçe e itimi lisans program,nda mevcut iki dönemlik haftada iki er saatlik Halk Edebiyat, ve Eski Türk Edebiyat, dersi ile ö retmen adaylar,n,n edebî eserlerimizi tan,mas,, anlaması, ve anlamlandırmas, da mümkün olmayacaktır.

3. Dil ö retiminde kültür aktar,m,n,n büyük önemi vard,r; fakat kültür çok kapsamlı, bir olgu oldu u için ve dil ö reniminde dilin dizgesel yapılar,n,n yan,nda kültür ba lı, , alt,nda ö renciye verilebilecek olan türkülere, deyimler, atasözleri, iirler, hikâyeler vb. eyler ö rencinin dilini anlamamas,na yardım,mc, olacak nitelikte unsurlard,r. Bu unsurlar, içeren özellikle halk edebiyatı, derslerinin programda oldukça s,n,rl, bir ekilde yer ald, , buna karşın,ça da edebiyat, dünya edebiyatı,, yeni Türk edebiyatı, gibi ortaö retimde a ,rl,kl, olarak verilmesi gereken derslerin varlı, , dikkat çekmektedir. Dünya edebiyatı,na yer veren yeni programda Türkçe bölümü olmas,na rağmen Türk dünyas,ndan hiç söz edilmemekte ve Türk soylulara Türkiye Türkçesinin ö retimi dersi temellendirilmeden verilme durumunda kalmaktadır,r. Ö retmen adaylar,n,n kendi toplum düzeni içinde var olan, kendi deneyim alanları, ile örtü en konularla di er Türk toplulukları,n,n dili ve kültürü içinde karşı,la mas,, onun yeni olanları kendisine yakın olanları,nda ilikiler kurması,na, benzer ve farklı, yanları, ile ilgili dü ünceler üretmesini, öte yandan da kendini sorgulamas,na, salayacaktır,r.

4. Ayr,ca kültürü tanı,ma meselesinde önemli rolü olan bu derslerin programda gerekti i ekilde yer bulamaması, bizim di er co rafyalarda yaayan Türk toplulukları,n,n varlı, ,ndan habersiz nesiller yeti tirmemize de neden olacaktır,r. Türk dünyası, kültürü evrensel kültüre çok önemli katkı,lar yapabilecek zengin bir kültürdür. Fakat ortak Türk kültürü Türkçe bölümlerinde hiç ö retilmemektedir. Kültür ve eğitim politikaları,n,n tekrar gözden geçirilmesi, programları,n yeniden ele alınması, ve ortak Türk halk kültürü mirası, olan eserler eğitim programları,nda yer alarak geleceğe ku aklara aktarılması, zorunlulu u vardır,r. Türk toplumunun binlerce yıl,k tarihsel bir süreçte meydana getirdi i halk kültürü gelene i geçmi i ve bugünüyle bir bütün olarak ele alınmalı,d,r. Bu eserler halk,n kültür yapı,s,n, belirleyen yapı,ad, , toplumun dokusu milletin söz sanatları,ndaki sembolüdür. Eserlerin Türklerin ortak duygu ve dü üncelerini dile getirmesi bakım,ndan ve kültürün korunması,nda, yararlı,mas,nda önemli ilevi vardır,r.

5. Mevcut programda yer alan bir dönemlik ve üçer kredilik Genel Dilbilim ve Dil Sosyolojisi dersleri, günümüzdeki çağ da **dil ö retimi** teknikleri aç,s,ndan da Türkçe ö retimini olumsuz yönde etkilemekte ve Türkçenin gerçek performans,na, zayıflatmaktadır,r.

6. Kültürleme, k,smen okulda kültürel muhteva ve tekniklerin bilinçli olarak ö retilmesi, k,smen de hayat,n günlük ak, , s,ras,na bireyin ilikilerle karşı,la kl, etkile imi içinde bilinçsiz olarak ö renmesi ile mümkün olmaktadır,r. Eğitim sisteminden, temel kültürel değerlerin yeni ku aklara sistemli bir biçimde aktarılması, istendi i ve beklendi i kadar, ulusal değerlere bağlı, çağ da bireyler yeti tirmesi de beklenmek-

tedir. Burada vurgulanması, gereken toplumsal ilerleme, kültürel kalıtıma yapılacak derinlik kadar, geleneksel değerlerin ve kültürel kalıtının sürekli kılınması, na da bağılıdır.

7. Bir öğretimde bulunması, gereken a) Genel kültür b) Özel alan bilgisi c) Öğretmenlik meslek bilgisinden yola çıkarak, Gazi Üniversitesinde Türkçe bölümünü kuran Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL'in mevcut programın eksiklerini ele alması, Türkçenin Eski Türkçe Öğretimi Bölümlerinde Kurulması, Gerekli Görülen Anabilim Dallar, Hakkında Yeni Projelerimizde çalışılması, çalınması, yer alan Türkçe-Kompozisyon; Eski Türkçe Metin incelemeleri, Türk Dünyası, Edebiyatlar, Hızlı Okuma Teknikleri; Diksiyon; Kıtilli ve Kültürlülere Türkçe Öğretimi; Edebiyat Öğretimi; Türk Kültür Tarihi; Türkçe Öğretiminde Halk Bilimi; Türkçe Öğretiminde Destan Edebiyatı; Seçmeli Dersler: Dil Psikolojisi; Karşılaştırmalı Türk ve Dünya Edebiyatı dersleri dikkatle düşünüldüğünde, aslında, özel alan bilgisine ait eksikleri tamamlamaya yönelik oldukları görülecektir.

8. Kuruk dokuz üniversitede oldukça sınırlı kadro¹ ile verilmeye çalışılan eğitimde meselenin başka bir vahim boyutunu göstermektedir.

Türkçe Öğretimi Bölümü mezunları, ilköğretim okullarının ikinci basamağında Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktadırlar. Birinci basamağında

¹ Abant İzzet Baysal Ü. (Kadro: 16), Adana Ü. (Kadro: 3), Adnan Menderes Ü. (Kadro: 1), Ankara İbrahim Çeçen Ü. (Kadro: 3), Afyon Kocatepe Ü. (Kadro: 5), Ahi Evran Ü. (Kadro: 7; 1 Prof.), Amasya Ü. (Kadro: 7), Atatürk Ü. (Kadro: 17; 1 Prof, 2 Doç.), Balıkesir Ü. (Kadro: 7; 1 Doç.), Celal Bayar Ü. (Kadro: 4); Cumhuriyet Ü. (Kadro: 4), Çanakkale Ü. (Kadro: 9; 1 Prof, 1 Doç.Dr.), Çukurova Ü. (Kadro: 4), Dicle Ü. (Kadro: 2; 1 Prof.), Dokuz Eylül Ü. (Kadro: 11), Dumlupınar Ü. (Kadro: 2), Ege Ü. (Kadro: 5; 1Prof.), Erciyes Ü. (Kadro: 4), Erzincan Ü. (Kadro: 5; 1 Prof.), Fırat Ü. (Kadro: 7; 1 Doç. Dr.), Gazi Ü. (Kadro: 13; 1 Prof., 3 Doç.), Gaziantep Ü. (Kadro: 5), İnönü Ü. (Kadro: 10; 2 Prof.), İstanbul Ü. (Kadro: 6, 1 Prof, 1 Doç.), Kafkas Ü. (Kadro: 4), Karadeniz Teknik Ü. (Kadro: 3), Kastamonu Ü. (Kadro: 6; 1 Prof.), Karakale Ü. (Kadro: 6), Kilis Yedi Aralık Ü. (Kadro: 6), Kocaeli Ü. (Kadro: 1), Marmara Ü. (Kadro: 11; 2 Prof.), Mehmet Akif Ü. (Kadro: 6), Mersin Ü. (Kadro: 7, 1 Doç.), Muğla Ü. (Kadro: 1; 1 Prof), Mustafa Kemal Ü. (Kadro: 5; 1 Doç.), Muğla Alparslan Ü. (Kadro: 2), Niğde Ü. (Kadro: 5), On Dokuz Mayıs Ü. (Kadro: 7; 1 Prof.), Pamukkale Ü. (Kadro: 11; 1 Prof., 1 Doç.), Sakarya Ü. (Kadro: 8, 2 Doç.), Selçuk Ü. (Kadro: 15; 2 Prof, 2 Doç.), Trakya Ü. (Kadro: 2), Uludağ Ü. (Kadro: 7; 1 Prof.), Uşak Ü. (Kadro: 5; 1 Doç.), Yüzüncü Yıl Ü. (Kadro: 5), Zonguldak Karaelmas Ü. (Kadro: 1), Balıkesir Ü. (Kadro: 10; 2 Prof., 2 Doç.), Doğu Akdeniz Ü. (Kadro: 9; 1 Prof, 2 Doç.) ve Girne-Amerikan Ü. (Kadro: 9; 1 Prof. 3 Doç.) (bu bölümlerin bazıları, na henüz öğrenci almamakta, tır).

makta mevcut Türkçe Dersi (1-5.S,n,flar) Ö retim Program,, ö rencilerden;

öDinleme, konu ma, okuma, yazma, görsel okuma ve sunu yapma; dü ünme, anlama, s,ralama, s,n,flama, sorgulama, ili ki kurma, ele tirme; tahmin etme, analiz, sentez yapma ve de erlendirme; bilgiyi ara t,rma, ke fetme, yorumlama ve zihninde yap,land,rma; ileti im kurma, ar-kada lar,yla i birli i yapma, tart, ma, sorun çö zme, ortak karar verme ve giri imcilik,í ö (MEB TTKB 2009: 9-10).

gibi becerileri geli tirmeleri beklenmektedirö

Öyleyse ilkö retim ikinci basamakta bir ad,m öteye giderek okuma, dinleme, yazma, konu ma becerilerinin yan,nda dilini, kültürünü tan,ma edebî metinlere yönelmesi gerekir. Bunun içinde önceli i alt,nc, ve yedinci s,n,fta çocuk edebiyat,, sekizinci s,n,ftan itibaren de halk edebiyat, ve yeni Türk edebiyat, metinleriyle tan, t,rnak gerekir. Böylece ortaö retimde yer alan Türk dili ve edebiyat, dersine geçi de daha kolay ve sa l,kl, olacakt,r. Kültür ö eleri, e itim aç,s,ndan önemlidir. Çünkü ku aktan ku a a aktar,lma ve kültürü canl, halde tutma i levi okula, daha geni anlam,yla e itim örgütlerine verilmi tir. Buradan yola ç,karak, e itimin en önemli parças, olarak okul, kültürü ileten temel araçlardan birincisidir. Özellikle de bu amaçla kurulmu bir kurumdur (Duverger 1972). Bu kurumda yer alacak ö retmenlerinde kültürel ö eleri yukar,da vurgulanan öneriler , , ,nda alabilecekleri programlarla yeti tirilmeleri elzemdir.

KAYNAKÇA

- AKARSU, B. (1998), *Dil-Kültür Ba lant,s,, nk,lâp Yay,nlar,, stanbul.*
- AKSAN, D. (2003), *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim, Türk Dil Kurumu Yay,nlar,, Ankara.*
- ASANAL YEVNA, N. (1999), *Gençlerin Sosyal Yönden ekillenmesinde Halk Edebiyat,ndan Faydalanman,n Yollar, ve ekilleri, Ankara.*
- ATATÜRK, M. K. (1952), *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. 2, Türk nk,lâp Tarihi Enstitü Yay,nlar,, Ankara.*
- DUVERGER, M. (1972), *Siyaset Sosyolojisi, Varl,k Yay,nlar,, stanbul.*
- ERG N, M. (1984), *Dede Korkut Kitab,, Bo aziçi Yay,nlar,, stanbul.*
- ERG N, M. (2001), *Orhun Abideleri, Bo aziçi Yay,nlar,, stanbul.*
- GÜZEL, A. (2003), Türkçenin E itimi ó Ö retimi Bölümlerinde Kurulmas, Gerekli Görülen Anabilim Dallar, Hakk,nda Yeni Projelerimiz, *Türkiyat Ara t,rmalar, Dergisi, Prof. Dr. A.B. Ercilasun Arma an,, Selçuk Üni. Türkiyat Ara t,rmalar, Enstitüsü, Konya.*
- KÜÇÜKAHMET, Leyla ve di erleri. (2000), *Ö retmenlik Mesle ine Giri , Nobel Yay,nlar,, Ankara.*

TURHAN, M. (1994), *Kültür De ğ i meleri*, M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakf, Yayınlar,, İstanbul.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük.

Millî Eğitim Bakanl ığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanl ığı, İlkö ğ retim Türkçe Dersi Ö ğ retim Programı, ve Kılavuzu (1 ve 5. Sınıflar) Ankara.